

Advies

Voorontwerp van wet tot wijziging van diverse bepalingen inzake het gebruik van videoconferentie

vrijdag 27 februari 2026

1 / Beperkte aanpassingen

De OVB stelt vast dat voorliggend voorontwerp enkel beperkte aanpassingen doorvoert aan het wettelijk kader met betrekking tot het gebruik van de videoconferentie in gerechtelijke procedures. Onze opmerkingen bij de tekst zelf zijn bijgevolg beperkt:

- De algemene toelichting bij het voorontwerp stelt dat bepalingen worden gewijzigd om te verduidelijken dat aan de essentiële voorwaarden in artikel 763quater, §§1 en 2 Ger.W. moet worden voldaan. In dat opzicht is de bepaling dat zowel de organisatie en het verloop van de zitting per videoconferentie enerzijds als het videoconferentiesysteem zelf anderzijds aan de garanties van art. 763quater moeten voldoen (art. 4), positief. Deze opmerking geldt naar analogie voor de wijziging aan het Wetboek van Strafvordering in art. 8.
- Art. 9, 4° van het voorontwerp bevat enkele foutieve verwijzingen naar artikel 560 van het Wetboek van Strafvordering.
"In afwijking van het tweede lid, 4° 3° is de daarin bedoelde instemming niet vereist wanneer aan alle deelnemers aan de zitting een verbod op fysieke verschijning bij de zitting is opgelegd vanwege een situatie als bedoeld in paragraaf 3, eerste lid, 4° 3°, en de zitting niet overeenkomstig de wet naar een latere datum kan worden uitgesteld."

2 / Blijvende bezorgdheid over toepassing

Los van de beperkte aanpassingen voorzien in voorliggend voorontwerp blijft de OVB bezorgd over de toepassing van de videoconferentie in de praktijk. Videoconferentie kan mits geïnformeerde toestemming van alle partijen nuttig zijn in bepaalde rechtsdomeinen en afhankelijk van de rechtszaak, maar de inherente beperkingen ervan doen ernstige vragen rijzen over het gebruik in strafzaken.

Het gaat dan om de beperking van het tegensprekelijk karakter, de daadwerkelijke toestemming van de betrokkene, de mogelijke impact op het vermoeden van onschuld, het wegvallen van belangrijke non-verbale communicatie, het bemoeilijken van overleg tussen advocaat en cliënt en de impact op de vertrouwelijkheid van dat overleg. Het gebruik van videoconferentie stelt de advocaat ook voor het dilemma of zij best bij de cliënt zijn en zo efficiëntere bijstand kunnen verlenen, dan wel fysiek voor de rechter verschijnen om hun cliënt beter te verdedigen. Zowel de Hoge Raad voor de Justitie als de Liga voor Mensenrechten erkennen al dat beide keuzes tot een aantasting van de rechten van verdediging kunnen leiden.

De OVB heeft al deze bekommernissen uitgebreid beargumenteerd in haar adviezen bij de totstandkoming van de huidige wetgeving.

In 2024 organiseerde de OVB een rondvraag over het gebruik van videoconferentie in het jeugddelinquentierecht, waar digitale zittingen al langer worden uitgevoerd. De resultaten toonden duidelijk aan dat bovenstaande bezorgdheden allesbehalve louter theoretisch zijn.

De OVB vraagt zich af hoe JustCourt of een ander videoconferentiesysteem deze beperkingen op afdoende wijze zal ondervangen. Wat is de stand van zaken met betrekking tot de uitvoeringsbesluiten die dit moeten regelen, die reeds meer dan een jaar in voorbereiding zijn en waarvan was gezegd dat zij ook tijdig aan de communautaire ordes zouden worden voorgelegd? Zal er daarbij voorzien worden in een bepaling die verplicht om de gebruikers voorafgaand te informeren over de werking, het gebruik, de nadelen en voordelen van het systeem?

Ten slotte heeft de OVB al enkele keren een discrepantie opgemerkt tussen wettelijke waarborgen en politieke interpretaties en intenties. Zij is bezorgd dat videoconferentie op termijn zal worden opgelegd om capaciteitswinsten te maken. Zo stelde de minister al dat *“videoconferenties zoveel mogelijk zouden moeten worden ingezet bij rechtszaken met gedetineerden”* zodat een *“niet te verwaarlozen politiecapaciteit vrijkomt”*. Dit hangt mede af van *“de vrije keuze van de rechter om de voorkeur aan een fysieke zitting te geven boven een videoconferentie”*.

Onze fundamentele bezorgdheden krijgen geen antwoord in voorliggende wijziging van het wettelijk kader en blijven daarom even pertinent aanwezig.

Voor meer informatie over ons standpunt sturen wij in bijlage bij dit advies een brief aan de Minister van Justitie d.d. 23 juli 2025 en de nota d.d. 29 augustus 2024 naar aanleiding van de inwerkingtreding van de betreffende wet, met daarin ook de voornaamste resultaten van bovenvermelde enquête.

////////////////////////////////////